

resalutavit, nec ullum responsum retulit, » quia pudor et stupor mentem absorbebant, linguamque ligabant, et quia prudenter cogitabat quid esset responsura.

Audi S. Ambrosium : « Discce virginem a verecundia, quia pavebat ; nam sequitur : *quæ cum audisset* etc. Trepidare virginum est, et ad omnes ingressus viri pavere, omnis viri affatus vereri. Discce, virgo, verborum vitare lasciviam. Maria etiam salutationem angeli verebatur. »

Et græcum scholiasten, in *Catena* S. Thomæ : « Cum assueta foret his visionibus, inquit, evangelista non visioni, sed reatibus turbationem attribuit, dicens : *Turbata est in cogitationibus ejus*. Attende autem virginis et pudicam et prudentem et animam simul et vocem. Audita lætitia, dictum examinavit, et neque manifeste obstitit per incredulitatem, nec statim parit ex levitate, Evæ levitatem evitans simul et duritiam Zachariæ ; » « Malens, mimum, ait S. Bernardus, homil. 4 super *Missus est*, humiliter non respondere, quam timere loqui quod nesciret. »

13° PLACUIT SINGULIS PERSONIS SS. TRINITATIS.

XVI
19
2

Et ait angelus ei : Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. (Luc. I, 30.) — S. Brigida, in *Serm. angelico*, cap. v, scribit, Deo, cum crearet magnum hunc mundum, astitisse minorem mundum, scilicet B. Virginem, « a quo major gloria Dei, et angelis major lætitia, atque omni homini ejus bonitate frui volenti major utilitas, quam de hoc majore mundo provenire debebat. » Et ibidem, cap. XII,

asserit B. Virginem quasi sponsam mire placuisse Deo Patri per angelicam Virginitatem ; Filio per profundissimam humilitatem qua eum ad sua viscera attraxit ; Spiritui sancto, per promptissimam obedientiam, ob quam ab eo omnium gratiarum donis repleta fuit.

16° OB HUMILITATEM, VIRGINITATEM ET ARDENTEM CHARITATEM MERUIT FIERI DEI MATER.

Invenisti gratiam apud Deum. (Ibid.) — *Invenisti ;* apud Deum gratiam ob virtutes in eximio gradu tibi a Deo infusas, easque quidem, sed præsertim tres :

XVI
19
2

Prima est profundissima tua humilitas. Unde S. Bernardus, hom. 3 super *Missus est* : « O si scires, ait, quantum tua humilitas Altissimo placeat, quanta te apud ipsum sublimitas maneat, angelico te indignam nec alloquio judicares, nec obsequio. » Hinc discce quanta fuerit humilitas virginis, quæ ab Altissimo ideo meruit exaltari.

Secunda fuit angelica virginitas : hæc enim Deum, qui purissimus est spiritus, et virgo increatus, velut rhinocerotem in sinum suum rapuit. Unde Venantius fortunatus de ea sic canit :

*Virginitas felix, quæ partu est digna Tonantis,
Quæ meruit Dominum progenerare suum,*

Et Basilius, hom. *de Humana Christi generatione* : « Virginitas, ait, ut apta proximaque sanctitati electa est. » Audi S. Bernardum, serm. *in Nativ. B. Mariæ* : « *Ne timeas, Maria, ne mireris angelum*

venientem, et major angelo venit. Ne mireris angelum Domini; et Dominus angeli secum. Postremo quidni videas angelum, cum jam angelice vivas? Quidni visitet angelus vitæ sociam? Quidni salutem civem sanctorum et domesticam Dei? Angelica plane vita virginitas, et qui non nubent neque nubentur, erunt sicut angeli Dei.»

Tertia fuit ardentissima charitas, qua B. Virgo, sollicita pro redemptione hominum et adventu Messiae, assiduas et ardentis pro utroque preces fundebat, ac utrumque ideo impetravit, adeoque ipsa mater Messiae fieri meruit, non *ex condigno*, sed *ex congruo*. Ita S. Bernardus, hom. 3 super *Missus est*: «Invenisti, ait, quod quærebas. Invenisti quod nemo ante te potuit invenire; invenisti gratiam apud Deum: quam gratiam? Dei et hominum pacem, mortis destructionem, vitæ reparationem.»

17° NON TAMEN DE CONDIGNO, SED DE CONGRUO,
MERUIT FIERI MATER.

XVI
20
1

Invenisti gratiam apud Deum. (Ibid.) — Sic scholastici passim docent B. Virginem meruisse maternitatem Dei. Vide Suarez et Vasquez, III part., quæst. II, disp. II, num. 2 et seq., qui docent B. Virginem *de congruo*, non *de condigno*, meruisse ut fieret mater Dei, non tamen meruisse ipsam Verbi incarnationem; hæc enim omne meritum antecedit, ejusque est causa, principium et origo.

18° NON DUBITAT DE PROMISSI ANGELICI VERITATE,
SED DUNTAXAT DE MODÒ INQUIRIT.

Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? (Luc. I, 34.). — *Quomodo?* Virgo ergo non dubitat de veritate prophetiæ et promissi angelici, uti blasphematur Calvinus, qui eam incredulam fingit; sed de modo sollicita, ne hic filii conceptus et partus fuerit cum aliqua virginitatis et voti sui de ea emissi jactura. Ita S. Ambrosius, Theophylactus, Beda, S. Bernardus, S. Augustinus, *de Sancta Virginitate*, cap. IV.

Disce hic quantum virginitatis studium et amor fuerit in B. Virgine, quia ipsa castitatem prætulit angelico nuntio, ait Nyssenus, ac virgo esse maluit quam mater Dei præcise, ait S. Anselmus. Virginitas enim in se est virtus Deo gratissima, maternitas præcise non est. Ita S. Gregorius, *orat. de Nativitate Christi*: «Audi, inquit, pudicam Virginis vocem: angelus partum nuntiat: at illa virginitati inhæret, et integritatem angelicæ demonstrationi (*Ecce concipies et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum*) anteponendam judicat.» Et post nonnulla: «Verum quia carnem Deo consecratam, tanquam sanctum aliquod oblatum munus oportebat intactam integramque præstare, idcirco licet, inquit, angelus sis, licet e cælo venias, licet id quod ostenditur naturam superet humanam, tamen me virum cognoscere nefas est. Quomodo sine viro mater ero? Joseph enim sponsum novi; sed virum non cognosco.» etc. (Vide Cornél. a Lapide, loc. cit.)

XVI
21
1

19° OB VIRGINITATEM MATER DEI FACTA EST.IX
436
1

Quasi mulier a virginitate suscipiet illum. (Eccli. xv. 2.) — Facile est B. Virgini adaptare, ac præsertim illud: *Mulier a virginitate*; ipsa enim in virginitate et ob virginitatem facta est mulier et mater Dei, ut sibi sit virgo, Deo mater. (Vide infra x, 436, 1 et seq.)

XI
494
2

Ecce virgo concipiet et pariet. (Isa. vii, 14). — S. Chrysostomus, Basilius, Hieronymus, Prudentius, Bernardus et ex iis Canisius, docent B. Virginem sua angelica virginitate ac mentis et corporis puritate meruisse *de congruo* ut fieret mater Dei. Quocirca Venantius Fortunatus canit:

*Virginitas felix quæ partu est digna Tonantis
Quæ meruit Dominum progenerare suam.*

Et Prudentius in *Cathemerino*: « Edere namque Deum meruit, » scilicet Virgo sua virginitate: « Omnia Virgo venena domat. » Plura vide apud Canisium, toto lib. II et Suarez III part. t. II, quæst. 27, disp. 5.

20° ANTE CONNUBIUM VOTUM VIRGINITATIS EMISIT.XVI
21
2

Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. (Luc. i, 34.) — *q. d.* Josephum virum habeo, sed non cognosco, id est cognoscere non soleo, cognoscere nequeo, ob votum virginitatis, quod Deo nuncupavi. Sic abstemii dicunt: *vinum non bibo*, id est, *bibere nequeo*; vinum abhorreo. Non enim juxta excusationis vel hæsitationis in Virgine causa alia hic

afferri aut fingi potest, quam moralis impotentia ex voto, quod B. Virginem emisisse ante annuntiationem angelicam docent S. Augustinus, Nyssenus, Beda, Bernardus, Anselmus, Rupertus quos citat noster Canisius, lib. II *Mariæ*, cap. xiv. Unde Nyssenus: « Josephum, ait, sponsum quidem novi, virum autem non cognosco. » « Quod profecto, ait S. Augustinus, non deceret, nisi Deo virginem se ante vovisset; sed quia hoc Israelitarum mores adhuc recusabant, desponsata est viro justo, non violenter ablaturus, sed potius contra violentos custodituro quod illa jam voverat. » Hucusque Augustinus. Nam, ut ait Nyssenus, « Deo dicatam et consecratam carnem, velut sanctum quoddam donarium, intactam conservari oportebat. »

Ex citatis S. Augustini verbis liquet B. Virginem non tantum ante annuntiationem angeli, sed ante desponsationem quoque puta, antequam ipsa desponsaretur Josepho, emisisse votum virginitatis. Hoc enim decebat illam quæ futura erat mater Dei. Ipsa ergo Josepho votum suum declaravit, ac Josephus in voti observationem consensus eumque promisit antequam ei nuberet. Unde B. Virgo, jam certa de custodia virginitatis votique sui, Josepho nupsit. Essentia enim matrimonii consistit in potestate mutua corporum viri et uxoris non autem in ejus usu, ut vult Calvinus. Vide dicta Mat. 1, 18.

Porro Rupertus, *Cantic.* III, censet B. Virginem primam omnium virginitatis votum Deo vovisse. Sic et Abulensis, in *Exod.*, cap. xxxv: « Viros aliquos, inquit, ut Eliam, Jeremiam, Elyseum, et Essenos virginitatem coluisse concedimus, etc.; primam autem virginitatis votum fecisse Deiparam certissime

novimus. Ipsa ergo admirandæ virginitatis vexillum extulit, ut reliquarum omnium virginum exemplar illustrissimum, mater, princeps atque dux appelleretur. »

21° EJUS HUMILIS RESIGNATIO.

XVI
25
2

Fiat mihi secundum verbum tuum. (Ib. 38.) — Nota humilitatem, obedientiam, modestiam, charitatem, resignationem Virginis: nam ab angelo salutata Mater Dei, ejus se ancillam, non matrem nuncupat; ejusque voluntati se totam resignat, ut in ea et cum ea, et per eam faciat quidquid ipsi libuerit: « Ancilla per naturam, mater per gratiam », ait Petrus Damianus, serm. 3, *de Nativ. virg.* « Tabula sum pictoria, ait Theophylactus, pingat pictor quod voluerit, faciatque Deus quod voluerit. »

Fiat. — Hæc vox tum consentientis et assensum angelo ad Verbi conceptionem præbentis est: Ita Beda et Maldonatus et S. Irenæus, lib. III, cap. xxxiii, et Damascenus, lib. III, cap. II; tum optantis, desiderantis, orantis et obsecrantis ut Messias incarnetur, itaque homines redimat et salvet. Hoc enim ardentissime desiderabat et observabat B. Virgo. Ita S. Ambrosius, Euthymius, Beda. « Fiat, ait ex S. August., Bernardus, serm. 4, super *Missus est*, desiderii est signum, non dubitationis indicium. »

22° QUANTUM SUO CONSENSU IN INCARNATIONEM
MERUERIT.

XVI
27
1

Fiat secundum verbum tuum. (Luc. I, 38.) — Subit (S. Bernardus) quod esse matrem Dei, sit dignitas quæ-

dam infinita, quæ sibi proportionatam gratiam requirit. « Ex his, inquit, colligi potest Virginem beatam in conceptionis filii Dei consensu plus meruisse quam omnes creaturas, tam angelos quam homines, in cunctis actibus, motibus, ac cogitationibus suis; nempe omnes qui meruerunt, nihil aliud potuerunt mereri, nisi secundum varios status et gradus gloriam sempiternam: Hæc autem Virgo in illo admirando consensu, meruit totalem fomitis extinctionem, dominium et primatum totius orbis, plenitudinem omnium fructuum spiritus, cunctarum scientiarum, interpretationes sermonum, spiritus prophetiæ, discretionem spirituum, operationes virtutum. Meruit fecunditatem in virginitate, maternitatem Filii Dei; meruit quod sit stella maris, porta cœli, et super omnia, quod regina misericordiæ nuncupetur, ac talis nominis consequatur effectum. Unde merito, *Proverb.* cap. ultimo, de ipsa B. Virgine Salomon ait: *Multæ filix congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.*

23° QUANDIU ANGELUS APUD EAM MANSERIT.

Et discessit ab illa angelus. (Ibid.) — Peracto jam suæ legationis officio, scilicet impetrato Virginis assensu, ideoque incarnatione Verbi in ea jam peracta. Porro B. Virgo revelavit nonnullis angelum Gabrielem non statim discessisse, sed secum mansisse per novem horas, obstupefactum Verbi in Virgine incarnatione, ac Verbum incarnatum adorasse, illique omne obsequium obtulisse, et reipsa exhibuisse. Nam tradunt monumenta Congregationis S. Gregorii in Alga in Lusitania, eos qui ejus auctores fuere, a B. Virgine

XVI
27
2

Maria accepisse Gabrielem, cum Incarnationem nuntiaret, integras novem horas apud eandem fuisse, ac si ob incredibilem Virginis modestiam et majestatem humana majorem, et ob divini Verbi carne induti præsentiā, in admirationem raptus discedere nequiret. Quod indicavit sacer scriptor his verbis : *Et discessit Angelus ab ea*. Videtur enim velle indicare eum rerum novitate et magnitudine obstupefactum sic hæsisse, ut avelli nequiret, donec tandem re exigente quodammodo, tamen invitus a loco discessit. Verum hæc uti pie dicuntur, ita certam non habent fidem.

Denique creditur Gabriel flexis genibus salutasse virginem atque hoc situ toto legationis suæ tempore permansisse, tum ut virginem Deiparam veneraretur, tum ut Verbum in ea incarnatum adoraret. Quocirca ejus exemplo, S. Margarita, Hungariæ regis filia, et sancta Maria Oigniacensis, quoties salutationem angelicam recitabant, toties ante imaginem Virginis Deiparæ genuflectebant.

IX

MARLÆ IN UTERO INCARNATIO VERBI.

QUOMODO B. VIRGO CHRISTUM CONCEPERIT,
ET QUO TEMPORIS MOMENTO.

Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum. (Luc. I, 38.) — Quæres quo temporis puncto præcise Filius Dei sit incarnatus in B. Virgine?

XVI
25
1

Primo, Elias Cretensis, orat. *de Annuntiatione*, censet eum incarnatum antequam angelus veniret ad B. Virginem; illum enim annuntiasse ipsi incarnationem non futuram, sed jam factam, et in ea non sentiente peractam. Probat id ex verbis angeli, dicens : « Hoc enim quod ait, *Dominus tecum*, ipsum adesse regem clare significat.

Secundo, Nicephorus, lib. I, cap. VIII, ait Christum incarnatum cum angelus eam salutavit dixitque : *Ave gratia plena*. Nam « simul cum ea voce, ait ipse, Verbum Dei descendit, et naturam nostram subiit. » Favere videtur S. Hieronymus epist. 140 ad principium : « S. Maria, inquit, quia conceperat eum in quo omnis plenitudo divinitatis habitat corporaliter, plena gratia salutatur. » Sic et S. Gregorius Thaumaturgus, homil. *de Annunt.*

Tertio, alii sentire videntur Christum incarnatum cum angelus dixit : *Dominus tecum*. Hoc enim sic explicat S. Augustinus, serm. 2, *de Annunt.* : « Tecum Dominus in corde, tecum in ventre (per incarnationem), tecum in auxilio. » Et S. Petrus Alexandri-